

Arbeids- og sosialdepartementet

Høringsnotat om krav til innsendelse av søknad om økonomisk stønad i sosialtjenesteloven § 18 og endring av sosialtjenesteloven § 22 om utbetaling av stønad

Utsendt: 25. juni 2021
Høringsfrist: 22. oktober 2021

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Bakgrunnen for forslaget.....	3
3. Gjeldende rett	4
3.1 Økonomisk stønad til livsopphold	4
3.2 Utbetaling av økonomisk stønad.....	5
4. Departementets vurdering og forslag	7
4.1 Separat eller felles søknad om økonomisk stønad.....	7
4.2 Separat eller felles utbetaling av økonomisk stønad	9
4.2.1 Unntak i særlige tilfeller	10
4.3 Separate eller felles vedtak	11
5. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	11
6. Forslag til endringer i sosialtjenesteloven.....	11

1. Innledning

I dette høringsnotatet foreslår Arbeids- og sosialdepartementet to lovendringer i sosialtjenesteloven. Sosialtjenesteloven § 18 gir bestemmelser om stønad til livsopphold. I bestemmelsens første ledd foreslår departementet et nytt annet punktum som fastsetter at søknaden skal fremsettes av den enkelte myndige person som stønaden skal komme til gode.

Sosialtjenesteloven § 22 gir bestemmelser om utbetalingen av økonomisk stønad. Bestemmelsen fastsetter at økonomisk stønad som hovedregel skal utbetales til den som har søkt om stønaden. Departementet foreslår at bestemmelsen endres, slik at økonomisk stønad som hovedregel skal utbetales til den enkelte som stønaden skal komme til gode.

Formålet med lovendringene er å bidra til økonomisk selvstendighet, likestilling, utjevning av maktforhold innad i familier og økt bistand til å komme i inntektsgivende arbeid for alle mottakere av økonomisk sosialhjelp. Forslaget er også et tiltak i regjeringens arbeid mot vold i nære relasjoner og negativ sosial kontroll.

2. Bakgrunnen for forslaget

Sosialtjenesteloven § 1 sier at formålet med loven blant annet er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Formålet med loven er også å bidra til likeverd og likestilling og å forebygge sosiale problemer. Loven skal være samfunnets siste sikkerhetsnett for dem som trenger det. Forarbeidene til sosialtjenesteloven vektlegger at sosialtjenesten skal ha et ansvar for å synliggjøre de forhold som motvirker trygghet og likhet, og arbeide for at slike forhold endres.¹

For å oppnå sosialtjenestelovens formål om å bedre levekårene for vanskeligstilte og bidra til sosial og økonomisk trygghet, mener departementet det er viktig at mottakere av økonomisk stønad skal kunne rå over og disponere egne midler til sitt livsopphold. Det er en viktig del av bakgrunnen for departementets forslag om å stille krav til innsendelse av søknad fra hver enkelt tjenestemottaker, og om å endre hovedregelen om utbetaling av økonomisk stønad i sosialtjenesteloven § 22. Lovendringene vil etter departementets vurdering kunne bidra til økonomisk selvstendighet, likestilling og økt bistand til å komme i inntektsgivende arbeid for alle mottakere av økonomisk sosialhjelp.

Forslaget vil også kunne bidra til en utjevning av maktforhold innad i familier. Negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner utgjør omfattende samfunns- og folkehelseproblemer i Norge. Dette er forhold som kan skape utrygghet, gi helseutfordringer og begrense den enkeltes livsutfoldelse og mulighet for aktiv samfunnsdeltakelse. Bekjempelse av negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner har høy politisk prioritet i Norge. Regjeringens mål er å bidra til økt sikkerhet og trygghet for befolkningen, og til et tilgjengelig rettsvern for utsatte personer. For å oppnå dette er det blant annet viktig å sikre at velferdstjenester når ut til alle, også til personer som det på grunn av formelle og uformelle maktstrukturer i samfunnet kan være vanskelig å nå frem til.

Begrepet vold i nære relasjoner forbindes ofte med fysisk vold, men økonomisk vold er også en del av voldsbildet. Dette innebærer for eksempel at en person nektes tilgang til, og

¹ Ot.prp. nr. 29 (1990-91) s. 21

rådighet over egen eller felles bankkonto, eller forhindres fra å jobbe og ha egen inntekt, slik at man presses til å måtte be om penger og være avhengig av voldsutøver. Ektefeller har etter ekteskapsloven gjensidig underholdsplikt, men i enkelte tilfeller kan det være slik at en ektefelle faktisk ikke blir forsørget av den andre. Dette kan særlig være aktuelt dersom vedkommende oppholder seg på krisesenter, lever i skjul fra voldelig ektefelle eller prøver å komme seg bort fra tvangsekteskap. Utsatte personer risikerer å bli sittende med stor gjeld. Noen kan også oppleve økonomisk utnyttning med glidende overganger til menneskehandel. Konsekvensen kan ofte være økonomisk avhengighet. Dette kan gi store og langvarige konsekvenser, også for utdanning og deltakelse i arbeidsliv.

Begrepet negativ sosial kontroll er i handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020) forstått som ulike former for oppsyn, press, trusler og tvang som utøves for å sikre at enkeltpersoner lever i tråd med familiens eller gruppens normer. Kontrollen kjennetegnes ved at den er systematisk og kan bryte med den enkeltes rettigheter i henhold til internasjonale konvensjoner og norsk lov. Tradisjonelle maktstrukturer kan påvirke hvem som henvender seg til det offentlige for å søke om tjenester og hvem som disponerer pengene på vegne av familien. Dette kan bidra til økonomisk avhengighet, som er en av flere faktorer som kan bidra til å opprettholde og styrke negativ sosial kontroll.

Det finnes ikke sikre tall på hvor mange som er utsatt for negativ sosial kontroll og vold i nære relasjoner i Norge. Forskning viser imidlertid at fysisk vold i voksen alder oftere forekommer hos personer som opplever at de har dårlig økonomi.² Videre kan levekårsproblemer, for eksempel arbeidsledighet, dårlig økonomi og avhengighet av ytelse, øke risikoen for partnervold.³

3. Gjeldende rett

3.1 Økonomisk stønad til livsopphold

Økonomisk stønad til livsopphold (sosialhjelp) er en kommunal tjeneste regulert i sosialtjenesteloven § 18. Tjenesten er en rettighet for den som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende andre rettigheter, som trygderettigheter. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.

Stønadens bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulp.

² Thoresen, S., & Hjemdal, O. K. (Red.) (2014). Vold og voldtekt i Norge. En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv.

³ Haaland, Thomas, Sten-Erik Clausen og Berit Schei (2005). «Vold i parforhold»

Ved vurdering av søknad om stønad til familier skal det ikke tas hensyn til barns inntekt av arbeid i fritid og skoleferier.

Departementet kan gi veiledende retningslinjer om stønadsnivået.

Hovedprinsippet for behandling av søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven § 18 er at det skal foretas konkrete og individuelle vurderinger av hjelpebehov, stønadsbeløp og stønadsform. NAV-kontoret har både rett og plikt til å foreta skjønnsmessige vurderinger i hver enkelt sak. I alle vurderinger skal det legges vekt på å fremme lovens formål best mulig. Vurderingene skal gjøres innenfor rammen av gjeldende lov- og forskriftsbestemmelser, og så langt som mulig foretas i samarbeid med tjenestemottakeren. Begrepet "tjenestemottaker" omfatter i dette høringsnotatet alle som søker om økonomisk stønad, mottakere av økonomisk stønad og personer som har fått avslag på søknad om økonomisk stønad. Begrepet omfatter også alle som berøres av søknaden og vedtaket, som ektefelle og barn.

Når kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen vurderer behovet for økonomisk stønad, legges alle nødvendige utgifter og alle inntekter til de myndige i husstanden til grunn ved beregningen. Blant nødvendige utgifter i en husstand regnes vanligvis husleie, strøm, innboforsikring, egenandel til eventuelle lege- og medisnutgifter og livsopphold (mat, toalettsaker og klær).

Ektefeller har etter ekteskapsloven gjensidig underholdsplikt. Dette omfatter også ansvar for utgiftene for ektefellers felles mindreårige barn. Ved søknad om økonomisk stønad må begge økonomi vurderes samlet. Samboere har ikke gjensidig underholdsplikt overfor hverandre, og foreldre har i utgangspunktet ikke forsørgelsesplikt overfor unge over 18 år. Etter barneloven har foreldre plikt til å forsørge mindreårige barn, selv om de ikke bor sammen med barnet. Hvis foreldrenes økonomi tilsier det, kan de også pålegges å forsørge barn over 18 år som følger ordinær skolegang. Dette vil som regel ikke være aktuelt i familier hvor foreldre mottar økonomisk stønad. Personer over 18 år har rett til å bli vurdert selvstendig når det gjelder retten til å motta økonomisk stønad, også hvis de bor sammen med foreldrene. Barn har ikke plikt til å forsørge sine foreldre eller søsken.

3.2 Utbetaling av økonomisk stønad

Sosialtjenesteloven § 22 lyder:

Når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd, skal stønaden utbetales til den som har søkt om stønad. Dersom stønaden skal komme flere til gode, kan det bestemmes at den skal deles mellom dem.

Første punktum angir hovedregelen om at økonomisk stønad skal utbetales til den som har søkt om stønaden. Bestemmelsen er en videreføring av tidligere sosialtjenestelov § 5-5.

Det nærmere innholdet i bestemmelsen er omtalt i Ot.prp. nr. 29 (1990–1991) Om lov om sosiale tjenester m.v. punkt 5.10.

Henvisningen til *stønaden* i sosialtjenesteloven § 22 første punktum gjelder økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven §§ 18 og 19.

Henvisningen til § 21 fjerde ledd gjelder adgangen til å fatte vedtak om at stønaden helt eller delvis skal gis i form av varer og tjenester. Dette skjer unntaksvis, når det antas at stønaden ikke vil bli brukt i samsvar med vilkår som er fastsatt etter sosialtjenesteloven § 20. Vilkår om å bruke stønaden på bestemte måter kan for eksempel være aktuelt for en tjenestemottaker som har problemer med å disponere sine midler.

Dersom den økonomiske stønaden er ment å dekke livsoppholdet til flere personer, fastsetter bestemmelsen i annet punktum at stønaden kan deles mellom dem. Dette kan for eksempel være aktuelt overfor ektefeller og samboere. Bestemmelsen sier bare at stønaden *kan* deles mellom flere personer. NAV-kontoret har altså ingen plikt til å gjøre dette. Departementet er ikke kjent med hvor ofte adgangen benyttes i praksis. Flere kommuner benytter imidlertid et felles søknadsskjema på papir for ektefeller. Søknaden registreres da som hovedregel på personen som har søkt.

Sosialtjenesteloven § 22 regulerer ikke selve utbetalingsmåten. NAV-kontoret bestemmer selv hvorvidt økonomisk stønad utbetales kontant, overføres til bankkonto eller lignende. NAV-kontoret skal imidlertid rådføre seg med tjenestemottaker, og utbetalingsmåten skal være minst mulig belastende for tjenestemottaker.

Anvendelse av forvaltningsloven

Det følger av sosialtjenesteloven § 41 at forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven. Forvaltningsloven gir generelle regler om saksbehandling og individets rettssikkerhet, og gjelder for forvaltningsorganer. I tillegg gjelder uskrevne normer for god forvaltningsskikk. I sosialtjenesteloven er det gitt særlige regler som går foran reglene i forvaltningsloven. NAV-kontoret må følge både de generelle og de særlige saksbehandlingsreglene ved tildeling av sosiale tjenester.

NAV-kontoret må i en del sammenhenger innhente samtykke fra tjenestemottaker i forbindelse med saksbehandling av tjenester etter loven. For at samtykket skal være gyldig må det være en informert, uttrykkelig og frivillig erklæring fra tjenestemottaker om at vedkommende godtar behandling av opplysninger om seg selv. Samtykke kan gis av tjenestemottaker eller andre som har myndighet til å samtykke på tjenestemottakers vegne. Samtykke gjelder kun overfor den eller de som har samtykket. Hvis det er flere tjenestemottakere i samme sak, skal samtykke innhentes fra alle.

4. Departementets vurdering og forslag

4.1 Separat eller felles søknad om økonomisk stønad

Stønad til livsopphold inngår som en av sosialtjenestelovens individuelle tjenester i lovens kapittel 4. Hovedprinsippet for behandling av søknad om økonomisk stønad er at det skal foretas konkrete og individuelle vurderinger av den enkelte stønadsmottakers hjelpebehov, stønadsbeløp og stønadsform. Sosialtjenesteloven stiller derimot ikke krav om at en søknad om økonomisk stønad skal sendes inn til kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen av den enkelte tjenestemottakeren. Innsendelser av søknader om økonomisk stønad til kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen er heller ikke regulert på annen måte i regelverket. Det er opp til kommunene å eventuelt oppfordre søkere til å sende inn separate søknader fra ektefeller eller andre myndige personer som er del av samme husholdning/familie. Det foreligger ingen fullstendig oversikt over hvordan søknader i praksis blir fremsatt i dag. Departementet er kjent med at det i noen kommuner er praksis for at begge parter fremsetter søknad sammen, eller gir samtykke til at den ene fremsetter søknad på vegne av begge parter.

I saker hvor den økonomiske stønaden skal komme flere myndige personer i en husholdning til gode, er praksis ofte at saken registreres på en av partene i kommunenes fagsystemer. Hovedsakelig foregår saksbehandling rettet mot personen som saken er registrert på. Dersom begge parter søker, er departementet kjent med at den ene søknaden kan bli annullert (på den ene stønadsmottakeren) og at begge søknadene blir behandlet på personen som saken er registrert på.

Departementet mener det er flere hensyn som kan tale for å innføre en bestemmelse som fastsetter at søknader skal sendes inn av hver enkelt myndige stønadsmottaker i en husholdning. Personen som saken ikke opprettes på kan for det første risikere å i mindre grad få individuell oppfølging fra NAV ved innsendelse av en felles søknad. Saksbehandleren ved NAV-kontoret vil primært forholde seg til personen som har sendt inn søknaden når det gjelder kommunikasjon, veiledning, innhenting av opplysninger mv. Departementet mener at dette er en faktor som kan medføre at det tar lengre tid før den andre stønadsmottakeren oppnår selvforsørgelse, enten gjennom arbeid eller ved avklaring av personens rettigheter til helserelaterte ytelser.

Innsendelse av felles søknad fra en av partene i en husholdning kan også skape utfordringer med hensyn til personvern og rettssikkerhet. NAV-kontoret innhenter ulike opplysninger om husholdningen når de behandler en søknad om økonomisk sosialhjelp. Ved innsendelse av felles søknader er det en risiko for at saksbehandleren ved NAV-kontoret innhenter ytterligere dokumentasjon som det i utgangspunktet ikke foreligger hjemmel for å innhente uten samtykke. Søker kan be den andre parten om å fremskaffe dokumentasjon, og deretter sende dette til NAV på vegne av personen. Den andre parten vil da risikere at det leveres inn dokumentasjon til NAV på vegne av vedkommende, uten

å være klar over dette selv. Det er også en risiko for at det fattes vedtak om økonomisk sosialhjelp uten at begge partene er informert.

Hvis kun én person sender inn søknad, er det i dag kun vedkommende som kan få innsyn i saken digitalt. Innsynsløsningen har som formål å trygge søker i kontakt med NAV. Løsningen gir søker oppdatert status på søknaden, informasjon om at de har oppgaver knyttet til søknad eller vedtak, mulighet for å sende inn dokumentasjon, lese brev og vedtak, og se utbetalinger. Departementet legger til grunn at det er mulig å tilrettelegge for at begge parter får innsyn i en felles søknad digitalt, men forutsetter at dette krever endringer i fagsystemene. Dette vil gi økte kostnader for kommunene.

Hvis partene derimot sender inn separate søknader, vil det medføre at innhenting av ytterligere opplysninger skjer med samtykke fra alle tjenestemottakere i et hushold. Separat søknad øker muligheten for at NAV-kontoret kan komme i kontakt med alle partene, slik at det blir lettere å utveksle informasjon. Dette vil kunne sikre større grad av likebehandling og individuell oppfølging av den enkelte. På sikt kan det gi raskere overgang til andre økonomiske ytelser eller lønnet arbeid. Departementet mener også at skjevheter i maktbalansen mellom ektefeller kan utjevnes dersom begge partene mottar separat oppfølging fra NAV. Det vil videre være enklere å legge til rette for at en søker får innsyn i egen sak, uten å med dette også få innsyn i dokumentasjon som er knyttet til utgifter til andre personer i husstanden. På denne måten ivaretas personvernet og taushetsplikten til NAV-kontoret overfor søker.

Bestemmelser som regulerer innsendelse av søknad om økonomisk stønad finnes som nevnt ikke i sosialtjenesteloven i dag. Departementet har vært i tvil om innføring av en bestemmelse som regulerer dette er en hensiktsmessig måte å oppnå formålene om utjevning av maktforhold og økt økonomisk selvstendighet. Departementet utelukker ikke at det kan være utfordringer ved å legge til rette for økt økonomisk selvstendighet blant tjenestemottakere gjennom å stille krav til innsendelsen av søknadene. En mulig innvending til en lovregulering er at departementet heller bør prioritere regelverksendringer som stiller krav til måten forvaltningen håndterer søknadene som faktisk kommer inn, i stedet for å innføre bestemmelser som griper inn i hvordan tjenestemottakerne kan fremsette slike søknader.

Selv om det er hensyn som trekker i ulike retninger, foreslår departementet likevel å innføre en bestemmelse som stiller krav om innsendelse av separate søknader fra den enkelte stønadsmottaker. Hensynet til både individuell saksbehandling og vurdering, og til personvern, taler etter departementets syn for dette. Forslaget vil kunne bidra til å sikre at innbyggere i alle landets kommuner møtes med de samme kravene til hvordan en søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven skal settes frem, samt sikre at forslaget om separat utbetaling av stønad får full effekt (jf. forslaget i høringsnotatets punkt 4.2).

Departementet mener at økonomisk likestilling ikke ivaretas godt nok bare med separate utbetalinger. En sentral del av arbeidet knyttet til varig økonomisk selvhjelpenhet henger

sammen med sosialfaglig oppfølging av den enkelte over tid, ikke bare til den enkelte utbetalingen av stønad til livsopphold. Etter departementets syn vil en separat utbetaling i så måte kunne avhjelpe mer umiddelbare og kortsiktige behov, mens separat søknad og utbetaling vil gå lengre i å sikre bistand til selvhjulpenhet.

Departementet har vurdert om andre, mindre inngripende tiltak enn en lovendring kan være aktuelle for å oppnå formålet med forslaget. Tilpasning av digitale søknadsskjemaer og papirskjemaer kan være eksempler på slike tiltak. Departementet vurderer derimot effekten av slike tiltak som usikre. En lovendring vurderes dessuten å være mest egnet for å sikre en enhetlig praksis på tvers av alle kommuner i landet. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det bør gjøres endringer i regelverket som innebærer at det skal stilles krav om innsendelser av separate søknader for hver enkelt myndige tjenestemottaker i et hushold, eller om formålene med endringsforslagene kan oppnås ved felles søknadsbehandling, men med to eller flere utbetalinger som utfall av saksbehandlingen.

Departementet vurderer at en lovhjemmel for kommunene til å stille krav om innsendelse av separate søknader kan forankres i sosialtjenesteloven § 18. Kravet vil da fremgå av samme bestemmelse som hjemler retten til stønaden som søknaden gjelder. Det vises til lovforslaget i punkt 6.

Det kan medføre en større arbeidsbelastning for kommunen dersom den enkelte tjenestemottaker må søke hver for seg. De økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget er redegjort nærmere for i høringsnotatets punkt 5.

4.2 Separat eller felles utbetaling av økonomisk stønad

Sosialtjenesteloven § 22 fastsetter at stønaden skal utbetales til den som har søkt om stønad, når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd. Videre fastsetter bestemmelsen at dersom stønaden skal komme flere til gode, kan det bestemmes at den skal deles mellom dem.

For å sikre økonomisk selvstendighet og likestilling mellom mottakere av sosiale tjenester, mener departementet det er viktig at hver enkelt tjenestemottaker skal kunne rå over og disponere egne midler til livsopphold. Departementet mener at en individuell utbetaling av økonomisk stønad kan bidra til å synliggjøre alle mottakere i en husstand og deres behov for arbeidsrettet oppfølging eller rett til andre ytelser. Dette vil kunne styrke den enkeltes mulighet for deltakelse i arbeid og sosiale sammenhenger, ut ifra egne evner, ønsker og behov. Departementet forventer at lovendringen også vil kunne virke positivt i et inkluderings- og integreringsperspektiv.

Formålet med forslaget om endring i sosialtjenesteloven § 22 første punktum er å slå fast at stønaden som hovedregel ikke skal utbetales til andre enn den som har søkt og som fyller vilkårene for å få den. Andre punktum oppstiller et unntak fra dette utgangspunktet,

ved å åpne for at stønaden *kan* deles dersom stønaden skal komme flere til gode. Selv om stønaden er ment å komme flere til gode, er kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen altså ikke pålagt å dele selve utbetalingen mellom flere mottakere.

En endring av sosialtjenesteloven § 22 som innebærer en hovedregel om separat utbetaling av stønad, reiser enkelte utfordringer knyttet til fastsettelse av stønadsnivå etter sosialtjenesteloven § 18. En av disse er knyttet til tilfeller der personer i en husholdning får utbetalt stønaden separat, samtidig som de har faste felles utgifter. Faste felles utgifter kan for eksempel være husleie, strøm, renter på lån, felleskostnader, utgifter til barn (barnehage/SFO), med mer. Separat utbetaling av stønad må både sikre at det gis stønad til å dekke faste felles utgifter, samtidig som disse utgiftene ikke kan inngå i beregning av stønad til flere mottakere og slik overkompenseres, og må hensyntas ved vurderingen av rett til stønad etter sosialtjenesteloven § 18.

Tjenestemottakere som har dårlig språk og/eller teknisk forståelse kan ha behov for bistand til å overføre penger til den andre parten som skal dekke felles utgifter, eller hjelp til å betale sin del av en faktura. Det finnes også søkere som ikke har bankID, nettbank eller egen konto. Det vil være en viktig del av veiledningsarbeidet til en saksbehandler å følge opp slike behov. Departementet legger til grunn at dette kan skape et visst merarbeid for saksbehandlere i NAV-kontorene.

4.2.1 Unntak i særlige tilfeller

Selv om hovedregelen i sosialtjenesteloven § 22 første punktum endres slik at stønaden utbetales til hver enkelt tjenestemottaker, mener departementet at det i regelverket også må tas høyde for tilfeller der separat utbetaling ikke er aktuelt. Sosialtjenesteloven § 22 annet punktum sier i dag at dersom stønaden skal komme flere til gode, kan det bestemmes at den skal deles mellom dem. Departementet foreslår at bestemmelsen endres, slik at den i stedet slår fast at stønaden i særlige tilfeller kan utbetales til en annen mottaker.

Departementet anser at ulike grupper kan være aktuelle for å falle inn under unntaket for særlige tilfeller, for eksempel personer i husstanden uten personnummer eller bankkonto. For å unngå at barn i videregående skole som er over 18 år blir sosialhjelpsmottakere dersom hovedregelen endres til at stønaden skal utbetales til hver enkelt myndige person i husstanden, åpner forslaget i annet punktum for at det i særlige tilfeller gjøres unntak for denne gruppen. I disse tilfellene vil det være formålstjenlig at et eller flere andre familiemedlemmer mottar stønaden på vegne av vedkommende og familien som helhet. Departementet mener at dette bør omtales nærmere i rundskriv. Departementet understreker at personer som omfattes av et eventuelt unntak fortsatt skal kunne motta individuelle oppfølging av NAV-kontoret. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på behovet for å gjøre unntak i særlige tilfeller og hvilke tilfeller som kan være aktuelle å anse som et særlig tilfelle.

4.3 Separate eller felles vedtak

Departementet mener det ikke nødvendigvis alltid bør fattes separate vedtak, selv om søknad og eventuell utbetaling av stønad foretas separat. Etter departementets syn kan det være hensiktsmessig å fatte kun ett vedtak der flere står som mottakere og det redegjøres for hvordan og til hvem innvilget stønad vil utbetales. Departementet legger til grunn at saksbehandler ved NAV-kontoret foretar en vurdering av dette i det enkelte tilfellet. Selv om det blir opprettet separate vedtak, må NAV-kontoret kunne vise til samlede inntekter og utgifter i det enkelte vedtak. Der det for eksempel er myndige barn i en husholdning, bør derfor ikke barna motta mer informasjon enn nødvendig om sine foreldres økonomi i vedtaket.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at deling av utbetalingene vil kreve noe manuelt ekstraarbeid for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen, jf. forslaget om å endre sosialtjenesteloven § 22. Det vil være en manuell jobb å dele stønadene på familien. I tillegg vil det ta noe ekstra tid å sende ut vedtak til hver part som ikke er hovedmottaker av vedtaket. I fagsystemene vil det derimot medgå minimalt med ekstra tidsbruk dersom utbetalingene deles til familien i de tilfellene det er én søknad og det fattes ett felles vedtak. Departementet anslår en årlig merkostnad som følge av forslaget for kommunene på i overkant av 6 mill. kroner.

Departementet forventer at det også vil være mer tidkrevende for saksbehandlere og eventuelle kontorfaglige ansatte ved NAV-kontorene å håndtere to søknader og to saker, dersom det innføres et krav om innsendelse av separate søknader, jf. forslaget om nytt annet punktum i sosialtjenesteloven § 18 første ledd. Under disse forutsetninger forventes økt saksbehandlingstid, veiledningstid og kontorfaglig arbeid å medføre en ressursøkning på omtrent 1,5 timer til sammen i gjennomsnitt per ekstra stønadsmottaker/søker. Dette vil trolig variere en del fra sak til sak. Den økte ressursbruken anslås å gi en årlig merkostnad for kommunene på om lag 50 mill. kroner. Dette anslaget inkluderer de beregnede årlige merkostnadene knyttet til forslaget om endring i sosialtjenesteloven § 22.

Departementet legger til grunn at de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget vil håndteres i forbindelse med de årlige statsbudsjettene, og at det vil påvirke når forslaget kan tre i kraft.

6. Forslag til endringer i sosialtjenesteloven

Lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen:

§ 18 første ledd skal lyde:

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad. *Søknad om økonomisk stønad skal fremsettes av den som stønaden skal komme til gode.*

§ 22 skal lyde:

Når det ikke er truffet vedtak som nevnt i § 21 fjerde ledd, skal stønaden utbetales til den som *stønaden skal komme til gode. I særlige tilfeller kan stønaden utbetales til en annen mottaker.*